

Observatoriulu ese de doue ori in septimana, Merceura si Sambat'a.

Pretiuulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintruulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu

„Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 77.

— Sibiiu, Mercuri 23 5 Octobru. —

1881.

Deschidere de prenumeratiune

la

„Observatoriulu“

dela 1/13 Octobru inainte.

Pentru acei domni abonati, carii prenumerasera dela 1/13 Ianuariu 1881 pe 9 luni, dela 1/13 Aprile pe 6 luni, sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Septembre. Pentru-cá se potemu regulá de timpuriu o espeditiune esacta a diariulu, rogamu pe ddnii abonatii respectivi, se binevoiesca a isi descoperi vointi'a inainte de 1/13 Octobru, innoindu-'si abonamentulu cu pretiurile aratate in fruntea diariulu: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni inlăintruulu monarchiei, éra in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 franci pe ½ anu, in aur, sau in bilete de banca, sau hipotecarie, éra fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editor'a.

Colonisare in Romani'a.

Tocma acuma se discuta in Germani'a din nou cestiunea de colonisare a Romaniiei cu masse, cu glóte mari de colonisti germani asia, in càtu acelea se póta forma pe teritoriulu Romaniiei comune intregi, compacte, cum si districte separate, curatu germane, cu autonomia si administratiune in limb'a germana. Dara colonisatiune de natur'a acelei dorite de multi deputati germani si de press'a germana, in Romani'a este oprita strinsu chiaru prin legea fundamentala a tieriei. Numai persone straine private potu se se asiedie in Romani'a, si acelea inca potu castiga indigenatu numai dupa diece ani. „Sieb. d. Tageblatt“ afla egoismu nationale fórté mare in acea lege fundamentale a Romaniiei. Noi inca vedemu in acea egoismu nationale romanescu, copiatu in se aprópe din cu-

ventu in cuventu dupa legile vechi municipali sasesci din Transilvani'a, legi care se aplicau cu rigóre nu numai in cetati, ci si in cele mai mici comune rurale, până se pomeniau in câte 100 sau 200 de ani, cà in cutare comuna sasésca n'au mai remasu nici-unu colonistu sasu si hotarulu loru nu mai avea cine se'lu cultive, daca nu s'aru fi asiediatu acolo romani, până atunci nesuferiti in acelea comune. Pána in dio'a de astadi mai sunt comune sasesci, unde cu tóte legile moderne, sasii pre càtu numai potu, inpedeca colonisarea de elemente nesasesci. Nu mai departe, éca colea la Talmaciu avuramu in anulu trecutu unu spectacolu din cele mai scandalóse in acésta privintia, despre care s'a vorbitu si in colónele acestui diariu dupa acte oficiali. Daca sasii au avutu dreptu se'si apere privilegiielu loru; daca magiarii au mersu până a declara pe o natiune intréga conlocutióra si impreuna luptatória pentru patri'a sa, de natio tolerata; daca acésta chiaru si astadi se tractédia in realitate totu numai cá natio tolerata, apoi romani au de o miie de ori mai mare dreptu a'si conserva patri'a loru esclusivu numai pentru nationalitatea loru, pentrucá pe acea patri'a o au conservatu si aparatu totu numai ei, fara ajutoriulu altoru popóra, ci tocma contra rapacitatiei altora, cari astadi se incérea se coprinda si subjuge prin colonisari, prin tractate comerciali si de tarife, prin monopolisarea riuriloru navigabili, aceea ce n'au fostu in stare se subjuge in cursu de secolu prin poterea armeloru.

Modulu de a subjuge in epoc'a moderna tieri si popóra, este neasemenatu mai periculosu decátu era celu de mai inainte prin arme. Dara precum amu observatu mai de multe-ori in aceste colóne, vaieraturile asupra invasiunei strainiloru nu ajuta nimicu, ba nu ajuta nici nascerile multe, daca se nascu multime de schidóle, sau daca lasamu se móra prunci sanetosi cu diecile de mii si alti ómeni mari cu miile, mai totu de aceia, cari pe langa o alta grija poteau prea bine se traiésca.

Acestea si alte considerante grave ne facu se ne întórcemu érasu la dissertatiunea dlui dr. Felix curmata la Nr. 72.

Foisióra „Observatoriulu“.

Biografi'a lui dr. Paulu Vasiciu.

(Publicata in „Famili'a“ din 1871, dupa aceea rectificata si continuata de elu insusi; corésa ici colea de red.)

Paulu Vasiciu alias Ungureanulu, s'a nascutu in 18 Aprile 1806 in Timisióra, unde invetiá scólele elementarie si gimnasiulu de 6 clase, éra cursulu filosoficu in Seghedinu si in Oradea-mare. In an. 1831 terminá cursulu de medicina la universitatea din Pest'a, éra in 17 Februaru si 21 Maiu in 1832 depuse examenele rigoróse din medicina, in 25 Maiu din obstetricia, apoi in 20 si 30 Juliu din chirurgia; dissertá in 4 Augustu „de peste orientali“, care dissertatiune fu scrisa si romanescu „despre ciurma“ si fu promovatu in 7 Aug. 1832 cá doctoru in medicina si chirurgia si magistru de obstetricia.

Pentru-cá se se arate multiamitoriu càtra frate-selu mai mare Andreiu Vasiciu-Ungureanulu, care ingrijl de densulu cu multa fragedime fratiésca in decursulu studiiloru sale, a scrisu dupa prelegerile profesoriloru sei o carte titulata: „Antropologia“ si o a datu la tipariu in a. 1830, dedicandu-o bunului seu frate. Totu in acelu anu dr. P. Vasiciu provocatu fiindu de càtra nemoritoriulu Samuilu Vulcanu, pe atunci episcopu romanescu in dieces'a Oradei-mari in Ungari'a, scrisu „dietetic'a“ si o dedica acestui Mecenate, cu ale carui spese s'a si tiparitu. La anulu 1831, tocma pe candu apucase a grassá coler'a cea infraciosata si pana atunci la noi necunoscuta, fiindu cursulu de medicina; fu tramisu de càtra guvernulu Ungariiei in comitatulu Marmatiei (Maramuresiu) cá se dea bolnaviloru ajutoriu.

Inainte de acésta cu 50 de ani in partea cea mai mare a Ungariiei necum poporulu tierianu, dara nici multi orasieni nu aveau nici-o idee despre ajutoriulu ce ar potea dá unu doctoru de medicina in bóle grele. Locuitorii sciau numai de asia numitii felceri (chirurghi),

cari impungeau de versatu si de cari se temeau mai virtosu femeile. In acelu timpu de colera infraciosata in unele comitate ale Ungariiei s'au intemplat rebeliuni formali, in càtu s'au trimisu mai multe regimete spre a sustiné linistea publica. Positiunea junelui doctorandú éra la inceputu din cele mai critice; de aceea s'a si cerutu, cá pe langa energia absolutu necesaria in positiune cá aceea, se desvólte si unu tactu extraordinariu. Intr'aceea dete Ddieu cá se faca cunoscentia cu oficiali din familii romane, cá Stoica, Mihali, Manu si altele, care avendu auctoritate mare la poporu, castigara celu puținu atáta, cá se suferé „pe felceriu“, se védia pe bolnavi si se vorbésca cu ei. Candu audira pe felceriu vorbindu romanescu si spunendu-le se créda in mil'a lui Ddieu si se nu se mai téma, cá nu e ból'a càtu fric'a, éra mai alesu dupa-ce scapara câteva persóne de mórtéa sigura, poporulu isi recastigá cumpetulu, ascultá de medicu si fu bine. Acum inse familiile fruntasie oferira lui Vasiciu functiunea de fisicu alu comitatulu; elu inse nefindu inca promovatu, se întórsa la Pest'a spre a se prepará pentru rigoróse, precum vediaramu mai susu, ducéndu cu sine cele mai frumóse simpatii ale poporatiunei din Marmati'a exprimate in atestatele ce i se inmanuara din partea oficiolateloru politice de acolo si o remuneratiune de 50 fl.*).

Provediutu cu diplomele meritate, se întórsa càtra finea lunei lui Augustu 1832 la loculu nasceriei sale, Temisióra, unde incepú indata pracs'a de medicu, ce o continuá sub grele impregiurari, nefindu vediatu cu ochi buni de colegii sei mai betrani, anume de serbi, până in 1 Aprile 1834, nu fara celu mai bunu succesu, cá-ci saracimea se sciu bine folosí de ea, ba si mai multe persóne insemnate, precum fiii patriarcului serbescu Masiereviciu, care pe atunci éra protósincelu calagaritu din preotu vedavu. In timpulu acesta devenindu vacanta statiunea de medicu in carantin'a din Jupalnicu langa Orsióv'a (Rusiav'a), Vasiciu necajitu de o parte

*: 50 fl. m. c. aveau inainte cu 50 de ani valórea dela 150 fl. v. a. din epoc'a presente. Red.

III.

Miscarea poporatiunei in alte tieri comparata cu a Romaniiei.

Fertilitatea si mortalitatea unei poporatiuni sunt astadi pretotindenea considerate cá espressionea sanatatii si prosperitatii ei; se crede acea poporatiune cea mai fericitá, care presenta cele mai multe nasceri si cele mai puținé decese. Amu comite inse o eróre, daca amu apretiuu intr'unu modu generalu bunulu traiu alu unei poporatiuni óre-care, numai dupa proportiunea intre nasceri si decese, cá-ci ea este in diferite tieri si orasie in fluintiata de inprejurari multiple. Astfelu pe de o parte saraci'a, demoralisatiunea, producu de multe ori nasceri numeróse; popóre nenorocite si suferinde se inmulescu obicinuutu mai repede; éra pe de alt'a durat'a media mai mare a vietiei si prin urmare durata media mare a casatoriiloru diminué adese-ori numerulu nasceriloru. Unde se nascu multi copii, trebue se si móra multi, cá-ci mortalitatea copiiloru până la finele anulu alu 5-lea alu vietiei este in tóte tierile atátu de mare, in càtu ea influentiédia intr'unu modu cardinalu cifr'a generala a mortalitatii, inclusivu cei nascuti-morti, ea se urca in tóta Europ'a in terminu mediu la 45%, din nascuti nu ajungu la etatea de 5 ani. Dejá Quetelet, J. L. Casper si A. Wappaeus au constatatu, cá in orasiele si tierile, unde se nascu mai puținé copii, mortalitatea este mai mica si prin urmare durat'a media a vietiei mai mare.

Nu potemu dara compara de càtu mortalitatea poporatiuniloru cari au aceeași natalitate, si din acésta cauza nu potemu consulta numai numerulu deceselor sau alu nasceriloru in parte, ci diferenti'a intre amendoue ne va da o cifra mai apta pentru comparatiune.

Din tóte tierile Europei cari publica statistic'a poporatiunii loru, Ungari'a si Norvegi'a au nascerile cele mai numeróse: 41.3 si 40.3 la 1000 locuitori pe anu; Franci'a are numerulu celu mai micu de nasceri, 25.8 la 1000 locuitori pe anu. Din tabel'a XI potemu vedea, cá dintre cele 13 sate ale Europei coprinse intr'insa, Romani'a, in privintia nasceriloru, ocupa locul alu 10-lea, adeca

pentru invidi'a colegiloru sei mai betrani, de alt'a ne aflandu in medicin'a practica acelu isvoru de vindecare, ce dupa teoriile invetiata crediuse cá póte asteptá cu totu dreptulu, la consiliulu mai multoru amici, éra mai virtosu alu fostulu atunci medicu montanisticu in Oravit'a, renumitulu filoromanu Roja, recurse si elu pentru acea statiune si o si dobendi cu preinalta resolutiune c. r. din 16 Martiu 1834, apoi cu 1-a Aprile isi incepú activitatea in servitiu de statu si o continuá cu tóta esactitatea, neinteruptu până in 1 Maiu 1869, adeca 35 de ani si o luna, apoi se retrase in pensiune.

In anulu 1834 dr. Vasiciu se casatori in Pest'a luandu de soçia pe d-sióra Aloisia Benitzky, care éra pe càtu de modesta si culta, pe atáta si de frumósa, cu care avú o fiica; acea consórtá a sa inse, dupa o vietia fericitá numai de 4 ani, repausá in anulu 1838, éra fiic'a sa in 1841.

In timpulu petrecerei si activitatiei sale in dis'a carantina, barbatulu nostru avú ocasiuni dese spre a face cunoscentia celoru mai renumiti barbati din Romani'a si a mai multoru barbati din tóte partile lunei, cari calatoriau in Orientu, sau se intorceau de acolo si trebuiau se tina carantina in Jupalnicu, ori treceau la baile lui Hercule, sau se védia drumulu ce se asternuse pe partea Dunarei sub inspectiunea renumitulu conte Stefanu Szecheny, pe care Vasiciu ilu scapá de unu morbu periculosu.

In lun'a lui Aprile 1836 dr. Vasiciu fu inaintatu de directoru la carantin'a Timisiului in Transilvani'a, unde ajungéndu in 29 Juliu 1836, fu primitu cu mare bucuria de càtra romaniu din Brasiovu si dimpregiuru, cu atáta mai multu, cu càtu pe acelu timpu éra o raritate mare a vedé pe unu romanu inaintatu la functiuni de acelea, ce treceau de imperatesci in sensu strictu. Indata la o luna dupa asiediarea sa in Temisiu, dr. Vasiciu avú ocasiune de a se cunosce totu acolo in persóna cu Tim. Cipariu, cu G. Baritiu si cu Joanu Maiorescu, in prim'a loru caletoria la Bucuresci, Giurgiu, Teigovistea, Curtea de Argesiu. Totu pe atunci se

in 9 din acele 13 tîeri născerile sînt mai frecvente, in 3 din ele, si anume in Elveti'a, Svedia si Franci'a, născerile sînt mai rari de cātu la noi. In Romani'a se nascu pe anu 30., copii la 1000 locuitori, in Franci'a numai 25.8 la 1000; Franci'a, Elveti'a, Svedia au inse si mortalitatea mai mica de cātu Romani'a.

In privinti'a mortalitatii ocupa Romani'a rangulu alu 9-lea intre cele 13 state de cari tratēdia tabel'a statistica Nr. XI: in 8 mortalitatea este mai mare de cātu la noi. Mortalitatea cea mai mica o au Norvegi'a si Svedia cu 18.4 la 1000 pe anu, cea mai mare Austri'a si Ungari'a cu 31.8 la 1000. La noi moru 26.5 la 1000 locuitori pe anu.

Daca examinamu proportiunea in care in diferitele tîeri ale Europei poporatiunea se inmultiesce prin nasceri, calculandu diferenti'a intre nasceri si decese, gasimu cā Romani'a ocupa totu loculu alu 9-lea, adeca in 8 state poporatiunea se inmultiesce prin nasceri mai repede de cātu la noi, in 4 state, anume in Angli'a, Germani'a, Franci'a si Oland'a mai incetu de cātu la noi. In Romani'a crescerea poporatiunii prin nasceri face 3.6 la 1000 suflete pe anu, in Norvegi'a 21.6, in Franci'a numai 1.6 la 1000.

O conditiune ulteriōra, care modifica valōrea coeficientulu mortalitatii, este proportiunea imigratiunii si emigratiunii. Unde imigrēdia mai cu sēma adulti, acolo decesele devinu mai rari, cā-ci proportiunea copiilor, care presenta totu-deauna o mortalitate mare, a devenitu mai mica, acolo unde vice-versa emigrēdia mai mulți adulti, coeficientulu mortalitatii devine mare, cā-ci poporatiunea a remasu compusa de unu numeru mai mare de copii, cari dau locu la decese mai frecvente. La noi emigratiunea nu constituē unu factoru inportantu, care aru potea influentia cifr'a mortalitatii, imigratiunea o influentiēdia mai multu la Israeliti si la locuitorii de alte rituri crestine de cātu la ortodoxi. Ne lipsescu date statistice asupra acestui punctu.)*

Care este crescerea normala media a unei poporatiuni? La popōrele civilisate natalitatea maximala possibilă este de 5 la 100, adeca la celu puçinu cāte 20 locuitori vine o nascere pe anu; mortalitatea minimală este de 2 la 100, sēu din celu puçinu 50 locuitori mōre 1 pe anu, excedentulu maximalu possibilu alu născerilor asupra deceselor aru fi dara 5—2=3 la 100. In realitate nu s'a observatu in nici o localitate o crescere a poporatiunii prin nasceri atātu de insemnata. Dupa Quetelet si dupa Osterlen crescerea maximala prin nasceri a unei poporatiuni este de 20 la 1000,

*) Ve lipsescu fōrte tare si acēsta nici-decum spre lauda biuroului statisticu din ministeriulu de interne nici a espositureloru lui din districte. Este inse fōrte reu si fōrte periculosu a ambla pipaiadu si orbecandu pe intunerecu, in cestuni de inportantia asia mare, precum este si acēsta. Red. Obs.

crescerea media a poporatiuniloru Europei de 10 la 1000 pe anu.

Din tabel'a XI amu vediutu inse, cā in realitate poporatiunea Norvegiei cresce prin nasceri cu 21.6 la 1000, cea a Ungariei cu 9.5 la 1000, a Belgiei cu 7.7 la 1000, a Romaniei cu 3.6 la 1000, a Franciei cu 1.6 la 1000, a Olandei cu 1.2 la 1000 pe anu.

(Va urmā.)

Ungari'a.

— (Dela dieta.) In dilele de antaiu camer'a isi perdū timpulu cu unu nou scandalu adeveratu ungurescu. Lectorii isi mai aducu bine aminte de acum doi ani, candu din unu procesu de insielatorii portatu in Vien'a esise la lumina, cā betranulu Vāradi deputatu din Marmati'a, alesu pe atunci si de vicepresedinte (ruditu si cu unele familii romanesci), ar fi luatū cāteva mii de fiorini dela nisce capitalisti cari nu'si incapeau in piele, cā se le castige decoratiuni. De aci esi mai departe, cā cu inpartirea decoratiuniloru se face specula scārnava pe bani grei. Bietulu Vāradi rusinatu isi dete dimissiunea si se duse din capitala. Alegatorii din cerculu respectivu votara din nou pe elu. Vāradi multiam si refusā. In Juniu ilu alesera din nou in acelasiu cercu, aprōpe in unanimitate. Nefericitulu betranu se insielā si intrā in dieta. Se vede inse curatu din totu ce se intēplā mai la urma, cā dintre deputati conspirasera cātiva, cā se facu unu scandalu publicu chiaru in dieta. Asia s'a si intēplatu. Deputatulu Gedeon Rohontzy atacā pe Vāradi in modulu celu mai brutale si mojicescu dicēndu'i: omu de nimicu, ce cauti in dieta? Esi de aici, cā eu cu tine alaturea nu voiu siede. De aci se escā duelu in pistōle pe distantia de 25 de pasi. Vāradi trase mai āntaiu, dara glontiu lu siuerā pe la urechi'a lui Rohontzy. Acesta nu mai voi se impuce, ci infuriatu si fanatisatu precum erā, trantindu revolverulu in audiulu martoriloru secundanti dise: Cu omu de nimicu precum esci tu, nu voiu se me batu. In alta di Rohontzy primū din man'a deputatulu Ivānkā o scrisōre, specie de testimoniu, in care diceau 3 pompieri cā si Rohontzy este unu omu care a amblatu palmuitu bine la Seghedinu, fara se aiba curagiulu de a'si cere satisfactiune. Acea scrisōre infuriā pe Rohontzy in gradu asia de mare, cātu in urmatōri'a di mergēndu cu scrisōrea in siedinti'a dietala, acolo incepū se face larma cerendu satisfactiune si injurandu pe tōta lumea, dara mai virtosu pe Ivankā. Se cerea siedinti'a secreta, in care se'si spuna unii la altii fara-de legile; maioritatea inse si cu ministriulu Tisza in frunte, prevediendu revelatiuni neasemenatu mai scandalōse decātu acea alui Vāradi, scōsera cu mare greutate lucrulu acolo, cā se se trēca la ordinea dilei si Rohontzy fu indreptatu la judecatoriulu ordinariu.

„Pesti Napló“ in primulu seu din 30 Sept.

comentā acestu scandalu pe largu, inse asia, cā elu casulu lui Vāradi cu luare de bani pentru decoratiuni ilu tine de multu mai usioru decātu sūnt neenumerate altele. Cā si in Americ'a, asia si in Ungari'a s'a formatu unu inelu (mai bine lantiu compusu din ochiuri sau verigi) de ōmeni corupti si corumpetori, dintre cari unii siedu in dieta cā midiuocitori, sau cum se dice in limb'a comerciala samsariu (sensarie), cari midiuocescu decisiumi, resolutiuni, gratii, favoruri, ajutōrie, denumiri etc. totu numai pe bani. Cuventele din „P. Napló“ le citēdia si cāteva diarie din Vien'a, dupace acuma scandalulu nou cerculēdia in tōta Eur'p'a si trufasiulu „P. Lloyd“ nu are curagiulu se contradica, ci in locu de acēsta se cērtā tīganesce cu diarele din Serbi'a, dintre care unele descriu starea Bosniei si a Hertiegovinei cā pe cea mai desperata, multu mai rea decātu fusese aceea sub turci, din cauza mai virtosu, cā austro-ungurenii aru tinea fōrte tare cu beii (nobillii proprietari mari), pe cari'i ajuta cu tōta energi'a contra poporulu, ēra gendarmii au voia se impuce pe ōmeni cā pe cani. Asia scriu diarele serbesci si aducu exemple. Dara cā de unu anu incōce chiaru si diarie din Germani'a, Itali'a, Franci'a, Angli'a scriu lucruri fōrte urite despre portarea austro-ungureniloru in Bosni'a, si multi pretindu cā se incete acea ocupatiune.

In dilele din urma diet'a abia verificā mandatele si se constitui. Reclamatiumi si proteste sūnt, cu tōta greutatea si pedec'a pusa prin legea dupa care cei ce reclama si protesta, au se puna cautiune de mii de florini.

Patrusprediece proiecte de legi remase desbatute si nevotate din periodulu espiratu, se voru pune mai āntaiu la ordinea dilei. Acī merita a se observā, cā intre acelea 14 sūnt ērasi cāteva, prin care se rectificā si coregu erori din alte legi votate si sanctionate numai inainte cu 5—6 ani. De aici apoi vine teribil'a confusiune in administrarea afaceriloru publice, cā-ci in fine functionarii nu mai au timpu se administre, de cātu se totu invetie la legi nōue, si dupa-ce le-au invetiatu, o parte din ele se o lapede.

Scaramusie.

Desperatiunea. Sub acestu titlu diariulu „Magyar Polgár“ din Clusiu in Nr. 223 tine din nou o dascalitura la tōta press'a romanēscă, apoi precum facuse in Maiu si Juniu, candu cu conferenti'a si cu alegerile, declara pe toti reprezentantii pressei romane de tradatori, cari trebuie dati in judecata criminală, cā-ci se vaiera asupra gubernulu actualu ungurescu, care se pōrta cu nespusa crutiare si blandetia (de mielu) cātra romani; romanii inse dupa „M. P.“ sūnt mari vrasmasi ai statulu ungurescu si se bucura de relele cāte ilu ajungu. Numitulu diariu cautā astadata si afle pretextu pentru amerintiarile sale in „Luminatoriulu“ din Temisiōr'a; pe alu carui re-

conoscū Vasiciu si cu Joanu Popasu, care venise dela Vien'a din convictulu St-a Barbara si se hirotonise.

Chiamatu fiindu G. Baritiu de cātra cetatienii romani din Brasiovu, in Septembrie 1836, cā in societate cu unu altu june anume Joanu Procopu, se le infiintiedie o scōla romanēscă dupa modelulu asia numiteloru scōle normalu regesci, dupa 16 luni elu castigā concessiunea de a publicā unu diariu politicu, dupa-ce „Fōi'a pentru minte, ānima si literatura“ apucase a o publicā din 1 Januariu 1838. Precum ceilalti barbati de sciintia romani din acea epoca, asia si dr. Paulu Vasiciu a intēmpinatu acelea dōue organe modeste de publicitate romanēscă cu nespusa bucuria, ceea ce se cunōsce mai bine din corespondentiele sale de pe timpulu acela. Unspredece ani de dile, adeca pāna la revolutiunea cea mare, dr. Vasiciu a fostu celu mai diligente colaboratoru la Fōi'a, ēra dela 1843 inainte si la „Gazet'a Trans.“; se intielege inse cā la acēsta numai anonimu.

In tōmn'a anului 1838 Vasiciu isi perdū amat'a sa soçia, pe care o jali multu in articolii sei: La momentulu iubitei mele soçie“ si „la metafisic'a murirei“ publicati in amintit'a fōi'a dovedescu de ajunsu sfasierea ānimei sale. La 29 Sept. 1840 se casatori a dōu'a ōra in Temisiōr'a cu d-siōr'a Julian'a Jancio, cu care a vietuitu pāna la mōrtea sa in deplina fericire, mai alesu cā si acēsta soçia de sentimente nobili si simpatice, participā la tōte dorerile, cā si la bucuriile barbatu-seu, in tōte luptele vietiei sale.

Pe timpulu petreceri sale in carantin'a Timisiului dela anulu 1836 Juliu 29 pāna in 5 Sept. 1850 facuse cunoscentia cu ō multime de barbati romani si straini. Rigorosu in afacerile sale oficiali legale de mare responsabilitate sciā se tractēdie cu multime de passanti de diverse clase, ranguri si demnitati, mai virtosu cu boerimea din Romani'a, in cātu acēsta prin fostulu atunci mare spataru Const. Ghiç'a facū directorulu de carantina dr. Vasiciu o adresa de multiamita, pe care i-a tramis'o prin superiorii sei la comand'a generală a Transilvaniei. Totu pe acela timpu societatea medicō-naturalu din Jasi denumi pe barbatulu nostru de membru

corespondente alu seu. Si mai tardiu societatea constituita in Bucuresci pentru publicare de carti romanesci, ilu numi dinpreuna cu pe Baritiu si cu Cipariu membru alu ei. Acea societate nu'si potū incepe activitatea, de si Vasiciu capetā preainalt'a concessiune de a potē primū acea onorifica vocatiune. Vasiciu traduse „Macroviatic'a“ lui Hufeland si amplificata cu multe note, o tipari la anulu 1845 dedicandu-o metropolitulu Ungrovlachiei Neofitu Lesviodiacs, care l'a si ajutoratu la tiparire cu 100 galbini. Mai tardiu tipari o alta carticica titulata „Nepotinti'a“.

In tre anii 1841—2 dr. Vasiciu a trecutū preste un'a din cele mai mari calamitati, care potu se ajunga pe unu omu onestu in functiunea delicata, in care se aflā elu sub sistem'a militara dinainte de 1848. Carantinele ridicate sub Mari'a Teresi'a contra ciumei, erau supuse jurisdicțiunei militare aspre si necrutiatōrie; totuodata inse directorulu carantinei erā obligatu a controlā sub respondere personale tōta manipulatiunea oficialiloru dela vami.

Pe la finea lui Januariu 1841 ne aflāmu in balulu romanescu la „Sōre“. In ōr'a de repausu mai multi functionari conversāu impregiuru de generalulu comite Ledochovsky comandante de brigada. Unu negutiatoriu de a dōu'a mana, care speculā cu vinuri, trage pe dr. Vasiciu de fracu, si'lu chiama din sala in usi'a restauratiunei, unde'i dice: Vedi dle directoru, cum acei negutiatoriu ōspeta pe ampoiatiu dela vam'a din Timisiulu de diosu. Numera buteliile de Champania, sūnt cincī. La acei negutiatoriu le-au sositu in vama vreo 60 de buti cu vinu dela Ploiesci si mane voru trece vamuite numai pro forma, ēra mie si sociulu meu niciodata nu voru se'mi face nici-o favōre, pe candu acestia platescu fōrte puçinu; din care cauza eu nu poçiu se tīnu concurenti'a cu ei si trebuie se aretu mai departe.

Destulu. O sagēta trecū prin ānim'a lui Vasiciu, isi luā tiner'a nevasta si plecā in capu de nōpte la statiunea sa, pe candu lupii esiau in calea caletoriloru. In urmatōri'a di directorulu face o nota blanda cātra functionarii vamei, in buna intielegere cu unulu din ei,

anume Raus, fostu oficiarulu in armata, care inca se convinsu la momentu de pericolu. In acea nota erau invitati oficialii vamei, cā se binevoiesca a mai mesurā din nou butile, cā-ci se pare cā s'aru fi comisū erori. Acestia, toti de alta nationalitate, in locu de a responde omenesce, amerintia pe Vasiciu cu procesu de onōre vetemata si denuntia casulu la tesaurariatu (visteria), sub care steteau ei. Vasiciu face raportu la comand'a generală. Se esmitte o comisiune mixta, care dupa intrige si lupte de mai multe luni, scōte o dauna a erariulu de preste 60 mii fl. Intr'aceea vamesii cā se scape de Vasiciu, ilu denuntia cā in diō'a de „Schimbarea la façia“ din 1840 ar fi mersu la biserica in schitul din Predealu si cu acēsta ar fi calcatu regulamentul carantinei. Din acea cauza Vasiciu fu suspinsu din oficiu si pusu numai pe 1/3 parte din salariu. Procesulu a duratu preste unu anu. In contra lui Vasiciu au marturisitu si doi romani, mediculu de origine totu din Banatu si espeditorulu negutiatoriloru, omu de ani 60. In fine esi sententi'a: Arestu militariu de 3 luni pentru Vasiciu, de 2 luni pentru medicu, de 1 luna pentru inspectorulu de marfi din carantina, unu croatu onestu, a carui culpa a fostu, cā nu a denuntiatu pe Vasiciu indata-ce a vediutu cā a mersu la biserica. Dara oficialii dela vama? Acestora le-a esitu sententi'a numai sub periodulu absolutismulu, dupa-ce doi repausasera si unulu fusese pensionatu, se platēscă daun'a erariulu inpreuna cu negutiatorii favorati de ei. Au plati'o sap'a si lopat'a. Vrasmasii lui dr. Vasiciu au lucratu totuodata din respoteri, cā elu se fia departatu pentru totu-deauna din Temisiu la Oituzu. Atunci inse Popasu si Baritiu au mersu la comisiunea a dōu'a, compusa din capitanulu auditoru Sándor si din Paulu Dunca pe atunci concipistu la tesaurariatu, si producēndu declaratiunile mai multoru comerciantu din cei mai de frunte si mai onesti, au convinsu pe comisiune si prin aceea pe auctoritatile superiori, cā mutarea lui Vasiciu din carantin'a principale a Tranniei, ar fi unu adeveratu triumfu pentru defraudatori si contrabandieri.

(Va urmā.)

dactoru inse ilu insultà dicèndu, cà pe candu a scriu elu articulu „Desperatiunea nóstra“, isi perduse mintile, cà-ci totu ce ar fi scriu intru acela, aru fi numai secaturi si nebunii; cu tóte acestea, cà pe unu nebunu, ilu declara de rebelu criminalu si cere pedepsirea lui. Scurtu „M. P.“ néga pe móрте, cà poporulu romanescu ar suferi cea mai mica asuprire; nimicu nu suferu romanii, si politic'a nationale aplicata de càtra gubèrnul la nationalitatile mici este o politica toleranta, bine-cuventata de Ddieu (türelmes nemzetiségi politika áldásos természetének etc.).

Ací érasí ne vedemu indemnati a citá cuventele femeii din anecdota: „Barbatielè puiuulu meu, nu crede ce vedi cu ochii tei, crede numai ce'ti spunu eu“. — Nu sunt dóue septemani de candu vorbindu-se intr'unu localu publicu de aici, multe de tóte, de espositiune si mai departe despre progressulu romaniloru in civilisatiunea européna, unu secuín de rangu avù fruntea cà se dica in audiulu tuturoru: „Toti romanii sunt buni numai de spendiuratu.“ Din càti ascultatori au fostu de facià, necum se'lu scuipe vreunulu, dara nu i-au facutu nici cea mai blanda observatiune.

— Altu neadeveru aparatu cu impertinentia. Vreo siese septemani din lunile Juniu si Juliu a. c. lectorii nostri au fostu aprópe necontentu informati despre cele mai nerusinate abusuri si calcari de lege, despre batai si chiaru omoruri intemplete cu ocasiunea alegeriloru dietali din anulu acesta. Este in memoria própeta la toti inca si pressiunea fórtè fatale in dóue întielisuri, facuta asupra alegatoriloru de nationalitate romanésca prin doi archierei, carii s'au incercatu a influentià alegerile prin cercularie secrete, la care apoi s'a mai adausu si amerintiarea de airea, cà daca popii si protopopii nu voru votá pentru candidatii gubernului, acesta va taiá subventiunea (miserabile) care li s'a votatu de càtiva ani incóce spre a'i prinde mai bine in cursa. Lumea in acestea dóue tieri vedíu cu ochii sei diecile de mii versate intru cumparare de voturi. Cunoscute sunt si câteva porunci aspre date cutarorù functionari, cà sau se scótia din urna pe cutare candidatu, sau se'si dea dimissiunea. Fácià inse cu acestea adeveruri manifeste diariulu maioritatiei „Hon“ (Patria), alu carui redactoru este Mauritiu Jokai, are intru nimicu se mintia in primulu seu din Nr. 263 din 25 Sept. a. c. in facià a lumei scriindu cu spiritu linistitu, cà membrii dietei actuale au esitu din alegerile cele mai libere, si cà abia mai este gubèrnul in lume, care se fia influentiatu asia de puçinu alegerile, precum este alu lui Tisza, ai carui functionari din districte au facutu fórtè puçinu pentru partid'a gubernului, in càtu unii deputati se si plangu, cà functionarii nu i-au ajutat.*)

Inainte de a infruntá prin vocea pressei o impertinentia, o plesnitura cà acésta in facià a adeverului, éta cà se deminte ea insasi prin nóuele si revoltatoriele scandale din dieta si prin duelurile care urmédia mereu între deputati. Nici vorba nu póte fi in Ungari'a si Transilvani'a pâna acum de alegeri libere.

Romania.

In diarielè capitalei aflamu unu actu publicu bisericescu, care dupa noi merita cea mai de aprópe consideratiune, totuodata din punctu-de vedere nationale si politicu. Acelasiu actu ne revóca in memoria tóte dissensiunile confessionali provocate si continuate in Ungari'a si Transilvani'a cu sut'a de ani, in diete, in adunari municipali, in processe inversiunate din caus'a casatoriiloru mixte, in cununii clandestine, in divortii violente, in ura si resbunari fanaticè. Vindecare la acestea rele se crede cà s'au aflatu in casatori'a civile, ce se inchiaie inaintea unui judecatoriu profanu. In Romani'a s'a introdusu casatori'a civile, precum s'a disu, spre a pune capetu la cununii clandestine facute de popi si la usioratatea cu care se desfaceau casatoriile. Cum s'au ajunsu acestea scopuri, ne spusera in lunile trecute gretiósele dis-

*) In textulu originale pentru cei ce cunoscú limb'a, asia:

Ha el lehet mondani valamely törvényhozó testületéről, hogy valóban szabad választásból került ki, ugy ezt nyugodt lélekkel állíthatjuk az új képviselőházzól. Alig van a világon kormány, mely oly kevésé folyna, vagy folyt volna be a parlamenti választásokra, mint a mostani magyar kormány, melynek vidéki expozitúrái oly kevésé exponáltak magokat a szabadelvi párt és kormány mellett, hogy pártunk soraiban inkább a felett hallani panaszokat, hogy egyik-másik kormányi vagy állami közeg kétes, lanyha vagy épen ellenzéki irányban fejített ki munkásságot.

cussiumi despre concubinate, si vorbescu cu voce tunatóre institutèle de copii aflati. In Ungari'a nu s'a introdusu casatori'a civile, dara concubinatele sunt dupa tóte datele statistice comparative, nu numai pe la cetati si orasie, ci chiaru si pe la sate, multu mai dese decátu in Romani'a, cà-ci au ajunsu cà unii barbati se'si si schimbe muierile unii cu altii, éra altii se le venda, sau se le dea cu chiria, precum se vediura si in asulu acesta câteva processe criminali de acestea.

In Romani'a, daca s'a introdusu casatori'a civile, s'a lasatu inse in locu si cununi'a, bine-cuventarea bisericesca prin preoti, si nici o familia care tine càtu de puçinu la religiune si la reputatiunea propria, nu se indetulesce numai cu acelu contractu inchiaietu cum se numesce, la oficiariulu starei civile, ci recurge si la cununi'a bisericesca. Mai tóte parecile numai asia se tinu casatorite pe lege, cum dice poporulu, daca preotulu le-a pusu cununiile pe capu.

Acéstea premisse, credemu cà actulu ce reproducemu acilea, va interessá si diacóce de munti nu numai pe clerurile, ci si pe familiile poporului romanescu, mai alesu din acelea tinuturi, de unde se casatorescu multe persóne in Romani'a.

Regulamentu

pentru relatiunile bisericesci ale clerului ortodoxu romanu cu crescini eterodoxi sau de altu ritu, si cu necredinciosii cari traiescu in regatulu Romaniei.

Candu unu crescinu eterodoxu doresce a deveni fiu spiritualu alu bisericeii ortodoxe, unirea lui cu biserica se face numai prin cáthechesare in punctele dogmaticè deosebitore si prin mir-ungere, precedendu autorisarea episcopului eparhiotu, conformu art. 22, cap. II, din regulamentul pentru disciplin'a bisericesca.

Actulu unirei cu biserica ortodoxa se va constata prin unu certificatu episcopalu, datu la man'a celui unitu cu biserica nóstra.

II. Crescini eterodoxi sau de altu ritu, sunt admisi a participa la rugatiunile bisericeii ortodoxe, cà si ortodoxii. De asemenea preoti ortodoxi, candu voru fi invitati, voru face prin casele loru rogiuni de acele obicinuite a se seversu prin casele ortodoxiloru.

III. Candu crescini eterodoxi sau de altu ritu, barbatu si femeia, voru cere la biserica ortodoxa a se bine-cuventa casatorielè loru civile, prin cununia bisericesca dupa ritulu ortodoxu, preotii ortodoxi voru satisfacè acésta dorint'a a loru, voru cere insa obligatii inscriu dela densii, cà copii ce se voru nasce din acésta casatorie, bine-cuventata de biserica ortodoxa, voru deveni, prin botezu, membrii si fii ai bisericeii ortodoxe. De asemenea, candu parintii eterodoxi, din vre-o cauza loru cunoscuta, ar cere cà copii loru se fie botezati dupa ritulu ortodoxu, preotii voru satisfacè acésta dorint'a loru, cu aceasi obligatiune insa, cà copii cei botezati in ritulu ortodoxu se fie educati in religiunea ortodoxa.

IV. Casatoriile mixte, între persóne ortodoxe cu persóne eterodoxe sau de altu ritu crescinescu, se bine-cuventéza de biserica ortodoxa, pazindu-se usulu de pâna acum, cà copii ce se voru nasce din asemenea casatorii se devina membri ai bisericeii ortodoxe.

V. Candu crescini eterodoxi sau de altu ritu, la casu de bóla, ar cere ajutoriulu spiritualu al bisericeii ortodoxe, precum: rugaciuni si consolatiuni sufletesci, preotii ortodoxi se nu le refuse asemenea ajutoru duhovnicescu.

VI. Candu vre unu crescinu eterodoxu sau de altu ritu, ar aduce vre-unu prinosu la biserica dupa exemplulu ortodoxiloru, prinosulu lui se fie primitu.

VII. Candu vre-unu crescinu eterodoxu sau de altu ritu, in lipsa de preotu alu confessiunei si ritului seu, s'ar cere se fie inmormentatu de preotulu ortodoxu si dupe ritulu ortodoxu, se i se faca, in casa unde este repausatulu, sau in cas'a cimiterului, randuial'a panahidei (parastasului), apoi se se transporte si se se depuna in mormentu cu renduel'a cu care se ingrópa si ortodoxii.

VIII. Candu vre-unu crestinu eterodoxu sau de altu ritu, ar reposá, si casnicii lui, din iubire si stima pentru memori'a lui, ar cere cà la bisericele ortodoxe se se traga clopotele, se nu li se refuse cererea acésta, ci mai virtosu, se se respecte sentimentulu loru de iubire càtra celu reposatu si consideratia loru centre biserica ortodoxa.

IX. Preotii ortodoxi sunt datori a se purta cu politetia si simpatie càtre crestini eterodoxi sau de alte rituri; a nu insulta nici a deride usantiele loru religiose.

X. Necredinciosii in Isusu Hristosu nu au dreptu a pretinde dela biserica ortodoxa nici unu serviciu religiosu, atátu in vietie càtu si dupa mórtè. Inmormentarea loru, la casu de nevoia, se va face fara nici o participare a bisericeii ortodoxe, ci numai prin dispositiuni ale autoritatiloru comunale, fara a se pretinde asistentia sau participarea vre-unui preotu ortodoxu.

XI. Candu o persóna necrestine ar voi a intra in casatorie cu o persóna crestina ortodoxa, biserica, urmandu usulu de pâna acum, numai atunci va celebrá cununia loru candu persóna necrestina se va fi convertitu mai ántaiu la crestianismu si se va fi botezatu in biserica ortodoxa.

Acestu regulamentu s'a votatu in sedintia din 12 Juniu 1881.

† Presedintele santului Sinodu. Mitropolitulu primatu, Calnicu.

Membrii: Josifu, mitropolitulu Moldovei, Melh-sedecu, episcopulu Romanului, Calnicu, episcopulu Husiului, Josifu Ramnicu, Ghenadie Argesiu, Calistu Stratonachies, Arh. Veterianu Ramnicénu, Inocentu M. Ploescénu, Arh. Jeremia Galatiénu, Silvestru B. Pitisténu, Calistratu Berladénu.

(Loc. Sig. St. Sinodu.)

Sciri dia strainatate.

— Din Russi'a. In mani'a tuturoru demintiriloru ungueresci, se sustine tare scirea, cà imperatulu Austriei cu imperatulu Russiei mai curendu ori mai tardiu, dupa inpregiurari, voru avea nesmintitu o convenire amicabila la fruntari'a ambelorù staturi in Galitia. Pâna inainte cu trei septemani press'a ungueresca cu „P. Lloyd“ in frunte, scriá contra Russiei in termini atátu de tari si hostili, intocma precum e dedata lumea se citésca in predilele unei declaratiuni de resboiu. Dela unu timpu incóce dumnealorù o mai muiaza, si acuma sustinu numai atáta, cà bine, deocamdata, càtiva ani, nu ne vomu bate cu muscalii, dara in fine bataia din cele mai crunte totu va trebui se urmedie cu atátu mai virtosu, cà pre càtu timpu Russi'a e tare si mare poporale slave din Ungari'a si Austri'a nu numai cà nu simtu nici-o placere, cà se móra, dara inca cutédia se pretinda drepturi egali cu germanii, cu magiarii, ba inca si autonomia nationala. Scurtu, press'a ungueréna simte usturime de urdici de câte-ori e constrinsa a pronuntia numele Russiei si se pare cà simte si mancarime mare, cà de rii pe subiori si pe la inchiaieturi. Hei, nu iritati pe ursulu dela miédia-nópte, care tine minte cu sut'a de ani.

— Din Orientu au inceputu a se stracurá din nou sciri insuflatórie de griji mari, anume in press'a din Angli'a cu „Times“ (Timpurile) in frunte, a carui auctoritate este cunoscuta in tóta lumea civilisata. Din revelatiunile mai própsete ese asia, cà Angli'a convinsa fiindu de total'a desfiintiare a imperiului otomanu, este prea decisa a pune ghiarale sale de sriptioru pe Egiptu, pentru cà, dupace are acum canalulu Suez in potestatea sa se'si asigure pe marea rosia inainte pentru toti vecii comunicatiunea cu imperiulu Indiiloru, cu Chin'a, cu Japoni'a, cu tóta lumea asiatica. In acestu casu inse Franci'a nu va lasá cu nici-unu pretiu Tunis si Tripolis din mana, ci le va incorporá sub o forma sau alta la Algiru sub cuventu, cà daca Angli'a va dominá in Egiptu s'ar turburá ecuilibrulu. Prea bine; dara atunci marea mediterana, numita cu totu dreptulu marea poporalorù antice civilisate, ar deveni puru si simplu proprietatea acelorù douè poteri mari. Spre a impaca pe celelalte poteri vecine, se dice cà cu pretiulu Egiptului Angli'a nu s'ar opune Russiei daca aru ocupá Constantinoplea, nici Austro-Ungariei, daca se va decide, precum se si crede, cà se subjuge Epirulu si Macedoni'a si se ajunga la Salonicu (vechi'a Tesalonic'a) in marea egeica. Este adeca unu adeveru manifestu, cà viitoriulu acestei monarhii numai asia se póte asecurá, daca isi va potea mutá fruntarielè sale la o mare multu mai vasta decátu este marea adriatica, care in comparatiune cu Oceanele se póte considerá numai cà unu canalu. Dara apoi in casulu acesta cum remane cu Itali'a. Se nu apuce statulu acesta nimicu din predile turcesci? Câteva insule din marea egeica si din cea mediterana au pâna in dio'a de astadi câte o parte considerabile de poporatiune italiana, éra in unele limb'a italiana, de si stricata, este dominanta. Preste acésta, Itali'a fara unu comerciulu fórtè intinsu si cu totul liberu nu póte se existe.

Dara press'a Angliei si a Franciei mai reflecta mereu si la staturile infiantiate dejá din corpulu

Turciei, la Greci'a, Serbi'a, Bulgari'a si la Montenegrul, care a fostu totudeauna liberu. Toti sunt convinsi ca acelea staturi nu se voru invoii cu nici-unu pretiu din lume, ca se cada, necum sub suveranitatea, dara nici macaru sub protectiunea Austro-Ungariei. „Mai bine morte decatü asia ceva“, striga grecii ca si slavii meridionali.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Fagarasiu in 30/9 1881. Stimete domnule Redactoru! In 14 ale l. c. s'a tinutu aici adunarea generale a representatiunei municipale din comitatulu Fagarasiului; indolenti'a membriloru au ajunsu dora la culme, ca-ci din 190 membrii au participatu numai 67 insi; din cerculu Branului a participatu unu singuru membru. De altumentrea domni dela Branu numai la alegeri vinu cu predilectiune, ca se ne fericisca, cum ne-au fericitu la ultim'a alegere de functionari ai comitatului.

Intre obiectele venite la ordinea dilei merita a fi memoratu rescriptulu ministerialu relativu la cladirea unei case, residentie sau pretoriu municipale pentru comitatu.

Ministrulu de interne n'au aprobatu conclusulu majoritati adunarii generale dela Aprile a. c. care pretindea, ca se se cladisca o casa municipale din fondulu asia numitu „nobilitariu“, care numera astadi 18 mii, restulu pana la 25 mii se se dea din fondulu „de concurentia de drumu“. Deci acum se reasuma caus'a, propunendu-se din partea presidiulu, contragerea unui imprumutu de 50.000 fl. v. a., care se se solvessa prin repartitiune pe fiorinulu de dare, pe intriga a poporatiune a comitatului.

Asupra acestei intrebari s'au desvoltatu forte vili desbateri, ca-ci e lucru prea naturalu, ca in considerarea miseriei ce domnesce adi in acestu comitatu, a ingreuna poporatiunea cu o noua contributiune nu ar avea nici-o ratiune, apoi nici necesitatea zidirei nu este prin nimicu justificata; afara de acesta, la cestiunea zidirei rolulu principale ilu joa mai multu interesulu unoru persone, care voiescu se si vanda bine curtea, ce este deja desemnata pentru zidire; acestia speredia a face „Geschaefhuri“ cu intreprinderea.

Toti membrii romani cati venisera la acea adunare, au fostu, afara de functionari, in contra planului de a ridicä palatu municipalu.

Punendu-se cestiunea la votu, noi amu fostu majorisati, votandu 36 pentru si 31 contra, si asia s'a decisu contragerea imprumutului si o noua si neasteptata contributiune pe poporu.

Adv. J. Romanu in numele minoritati de 31 a insinuatu recursu, care l'a si substernutu la Ministeriu. Ilu trimitemu si on. redactiuni in copia spre publicare, rogandu pe toti romanii alegatori din comitatu, pe cari ii dore de acestu poporu astadi atatu de apasatu, a lu partini in adrese separate cätra ministeriu.

(Petitiunea va urma.) Corespondentele.

Sciri diverse.

— (Dio'a onomastica) a Maiest. Sale a imperatului si regelui nostru Franciscu Josifu fu serbata eri cu solemnitate usitata ca in fiacare anu, cu stindarte arborate, cu liturgi'a cea mare in biseric'a romano-catholica si cu music'a militara.

— (Era doi ursi). Unulu mare si greu de 4 centenarie, impuscatu erasi de unu romanu la o venatore dela comun'a Sebisielu, era altulu mai micu impuscatu de unu sasu dela Cisnadiora, in a carui gradina de pruni veniau ursii ca se i mance prunele! La atata amu ajunsu in tier'a nostra. Apoi se nu dica strainii, ca Transilvania e tier'a ursiloru?

Pieile de ursu se vendu aici cu 20 pana la 30 fl. dupa marimea si frumseti'a loru, dara se trimitu la Vien'a si s'a primitu scire dela Parisu, ca acolo se vinde un'a cu cate 200—300 franci. Ambii ursi au fostu venduti aici, pe celu impuscatu de romanu ilu cumpera ospetariulu Neurierer.

— (Migratiunea in Americ'a). Poporulu romanescu este arsu si friptu de nenumerate ori prin migratiuni si invasiuni straine; cu tote acestea indolenti'a nostra si lips'a de prevedere face, ca se ne pese prea puçinu de acestu pericolu de morte. Candu s'ar intorce curentulu migrarei poporaloru de cätra Americ'a spre Carpati si Balcani, ore ce ar fi? Cifrele oficiali venite din Americ'a si publicate preste totu in Europ'a, ne spunu mai multu decatü tote polilogiile diarielor. Eta-le:

In an. 1880 s'au stramatatu din Europ'a in Americ'a 327.371 omeni, prin urmare cu 186.611 mai multi decatü in a. 1879. Din acei 327.371 omeni de ambele sexe au fostu: din Britani'a-mare 133.380, intre cari 66.349 numai irlandii; din Germani'a 104.264; din Austro-Ungari'a numai 18.799 din cari 7606 dela Boemi'a, altii vreo 7000 din Ungari'a, ceilalti din alte provincii austriace; din Itali'a 11.190; din Elveti'a 8223; din

Franci'a 4081; din Russi'a si Poloni'a 7693; din Dani'a 5577; din Oland'a 3259; din Belgiu 1309 etc. 802 vapora au transportatu preste anu acea multime de omeni. Cei mai multi desbarca la Newyork, de unde mergu mai departe, care in catrau vede cu ochii. Ca 100 de mii au desbarcatu in porturile dela Nou-Orleans, Boston, Philadelphia, Baltimore si St. Francisco.

Preste 104 mii numai din Germani'a? Cumplitu numeru! Candu s'ar porni pe fiacare anu cate 100 de mii pe Dunare la vale, ore in diece ani cati aru fi si catu pamentu ti-ar mai remane tie romane si tie bulgare? Si totusi dieci de mii de romani nu voru se intemeie die familii, era fetele in locu de a se indestula si cu stare mai modesta, fantasedia mereu despre palaturi din 1001 de nopti.

— (Omeni de 100 de ani). Numerulu locuitoriloru Europei se computa astadi la 288 de milioane, era unii statistici punu rotundu 300 de milioane. Din acestu numeru enormu numai 3108 omeni sunt in etate de 100 de ani si anume 1864 femei si 1244 barbati, adeca mai multe femei, din cauzele cunoscute. Cei mai multi omeni betrani dela 60 pana la 80 de ani se afla in Angli'a, Belgiu, Dani'a si Elveti'a. In Franci'a betranii moru mai toti pe la 70 de ani. Cei mai multi betrani se afla in acelea tieri pe la sate, si acolo inca numai de aceia, cari au sciutu vietii totudeauna cu moderatiune.

— (Principele Jeronimu Bonaparte) a trecutu in 29 Sept. dela Constantinopole pe la Bucuresti, Brasiovu la Vien'a, inse incognito.

Bibliografia.

— Elemente de Istoria Naturala pentru scolele poporale de Dr. Daniilu P. Barcianu. In 3 cursuri. Cursulu I. Cu numeroase ilustratiuni intercalate in textu. Sibiu 1881. Tipariulu tipografiei archidiecesane. 125 pag. 8-o. Pretiulu?

Gratia realismului si pozitivismului, ce caracterisedia cu preferentiä a dou'a jumetate a secolului presentu; gratia inportantului rolu pe care ilu ocupa astadi sciintiele naturale in poterea giganticului progresu si a maretului aventu ce si-a luat in anii din urma, amu inceputu e intielege si noi romanii, ca nu ne este permisu a desconsidera si a neglije si mai departe acestu ramu alu invetiamentului scolaru, care pana acuma a fostu tractatu in modu forte vitregu. Din lipsa de barbati speciali si de manuale scrise in limb'a romana, atatu in scolele primarie, catu si in gimnasiile nostre sciintiele naturale au fostu si mai sunt inca tractate in modu forte superficialu, pentru ca se nu dicemu mai multu. Salutamu deci cu o viua placere ori candu ni se ofere rar'a ocaziune de a pote inregistra si vorbi despre unu bunu si corespundietoru manualu de domeniulu sciintieloru naturale. Unu astfelu de manualu de multu doritu avemu a ilu multiami, d-lui professoru seminarialu Dr. Daniilu P. Barcianu, care ca specialistu si bunu pedagogu n'a crutiatu nici laborea nici ostenela si nici chiaru sacrificiu de bani, pentru a invatü literatur'a nostra cu manualulu seu de elemente de istoria naturala, pe care ilu recomandam cu tota caldur'a autoritatiloru nostre scolare si corpului professorale si invetiatorescu. Acestu manualu se recomanda prin rationabil'a metoda, cu care este tractatu materialulu cuprinsu in elu, prin limbajulu seu alesu, dara cu tote acestea apropiatu facultatiloru intelectuale ale micului si inca crudului frecventantu alu scolei poporale, prin stilulu seu fluentu si elasticu si prin numeroasele si frumoasele sale ilustratiuni. Atatu charti'a, tipariulu catu si intriga ajustare a acestei carti face tota onorea zelosului conducatoriu alu tipografiei archidiecesane, care in privinti'a esecutarei lucrariloru sale tipografice a ajunsu a rivalisa cu cele mai bune tipografii din tier'a nostra.

Dorimu deci, ca manualulu d-lui Barcianu se recompensiede pe autorulu si editorulu seu in modulu celu mai multumitoru prin repetite editiuni.

— Poesia poporala la Romani si cateva din poporele vecine. (Conferentia tinuta la societatea studentiloru romani in Paris.) Craiov'a 1881.

— V-a Programa a gimnasiului publicu romanu greco-orientalu din Bradu pe anulu scolaru 1880/81 publicata de Nicolau J. Mihaltianu, protopresbiteru, directoru si professoru. Sibiu 1881, tipografia archidiecesana.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traia au fostu la 4 Octobree st. n. in Sibiu:

Table with 2 columns: Item and Price. Items include Grain, Secura, Papusioin, Ordiu, Ovesu, Cartofi, Mazare, Linte, Fasole, Lardu (slanina), Untura (unsore topita), Carne de vita, and Oua 10 de.

Cursulu burseli din Vien'a si Pest'a

in 3 Octobree st. n.

Table with 3 columns: Item, Vien'a, Pest'a. Items include Rent'a de auru ungueresca, Obligatiuni rurali, Obligatiuni dominiali, etc.

Cursuri de Bucuresti in Lei noi (franci).

3 Octobree st. n. 1881.

Table with 2 columns: Item and Price. Items include Obligatiuni rurali din 1880, Imprumutulu Oppenheim, Obligatiuni dominiali, etc.

Anunciu.

Societatea „Hebe“ isi va tineä adunarea generala ordinaria in Naseudu in 16 Octobree a. c. la 10 ore deminestia si in casu candu la acesta nu se aru presenta actiunari in numeru completu, se va tineä a dou'a adunare totu acolo in 30 Octobree a. c. asemenea la 10 ore deminestia; despre ce se incunoscintiedia toti p. t. domni actionari ai societatiei.

Bistriti'a, in 24 Septembree 1881.

(55) 1—3 Directiunea.

„ALBIN'A“ institutu de creditu si de economii in Sibiu

acorda inprumuturi ipotecarie cu anuitati pe 10 si 20 ani. Anuitatea de 100 fiorini este pe 10 ani 7 fl. 36 cr. pe 20 ani 5 fl. 05 cr.;

deschide credite ficse pre langa sigurantia ipotecara. Aceste se potu folosi intregi ori in parte pe bas'a unei singure intabulari, prin repetirea inprumutului, candu si de cate-ori ii face respectivulu trebuintia. Interesele sunt 8% la anu;

escontedia politie (cambie) cu trei, in anumite casuri cu doue subscrieri, pe termine pana la 6 luni cu 10% interese la anu, era la cambie de prim'a calitate mai cu sema comerciale, cu interese reduse dela 7 pana la 10% fara provisiune;

face avansuri, adeca inprumuta pe garantie de efecte publice notate la bursele din Budapest'a, Vien'a si Bucuresti, intro cari sunt si scrisurile fonciari proprie, cum si pe garantia de moneta, pana la 85% a valorei cursului si cu 6% interese la anu.

Regulametele speciali pentru fiacare din operatiunile amintite, continendu conditiunile si procedur'a pentru inprumutare, cum si tote formularele de lipsa in limbile: romana, magiara si germana, se distribuiescu gratuitu la cassa institutului in Sibiu, in orele de birou, cum si pe la agentii institutului din provincia. Asemenea se tramitu acelea la cerere prin posta franco.

Agentii nostrii din tinuturi primescu a mijloci inprumuturi in tote operatiunile de mai susu. Sibiu, 1 Septembree 1881.

(49) 4—4 Directiunea institutului.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu. Tipariulu lui W. Kraft.